

Tyskland

Altes Land med fruktodling i fokus

Under ledning av Krister Trulsson anordnade Svenska Äpplen ekonomisk förening, en mycket uppskattad studieresa till Altesland i februari.

Altes Land som är Tysklands största fruktodlingsdistrikt på omkring

11 000 hektar ligger intill floden Elbe strax söder om Hamburg.

Jork är centrum för odlingsverksamheten med en nybyggd försöksstation och en årlig maskin- och odlingsmessa. Målet med resan var maskin- och odlingsmässan men vi besökte också den mest välbesökte ekologiska odlaren i Altes

Land, Dierk Augustine. Han ser sig som visionär och spridare av kunskap om ekologisk odling och tar därför gärna emot besök. Med på resan var också Acek Svensson på SLU och han ordnade besök på försöksstationen i Jork.

Sankmark som driftiga holländare dikade ut

Altes Land var under tidig medeltid ett träskland där endast boskap hölls och ett fåtal jordbruk bedrevs. Floden Elbe utgör idag den norra gränsen för Altes Land och området ligger till stora delar under Elbes nivå, vilket gör att området naturligt är mycket rikt på vatten. Under istiden var området sjöbotten, vilket gjorde att mycket organiskt material samlades där. Detta gör att jordstrukturen idag lämpar sig väl för fruktodling då matjordslagret på sina ställen är 25 meter djupt.

Under sen medeltid kom holländare till området och bosatte sig. Vana vid vattenrika områden började holländarna dränera hela området genom att gräva typiska långa kanaler på ett avstånd av 16 meter mellan varje kanal. Många av dessa kanaler finns kvar fortfarande och underhålls ständigt, men på senare tid har flera fyllts igen för att öka odlingsytan. Floden Elbe har innan de moderna vägarnas tid fungerat som en naturlig transportled för frukt in

till centrala Hamburg.

Det sägs att med holländarna kom också de första fruktträden vilka planterades på 1400-talet. Framför allt var det munkar som tog till sig idén och planterade i sina klosterträdgårdar. Den första gårdsförsäljningen av frukt är daterad till 1600-talet. Toppen för fruktodlingen i området var mellan 1920-1960 då ekonomisk depression och andra världskriget gav upphov till stor livsmedelsbrist. Odlingen blev då ett sätt att få mat till familjen såväl som inkomster från försäljning. Som mest fanns då 17 000 hektar fruktodling i området. Stora delar av fruktodlingen i Altes Land, framför allt i den sydöstra delen förstördes i samband med ett par väldigt kalla vintrar under 1980-talet. Trots det är Altes Land idag Tysklands största fruktodlingsdistrikt med cirka sju miljoner fruktträd fördelade på 11 000 hektar och cirka 2 000 fruktodlare. Centrum för fruktodlingen är staden Jork cirka tre mil sydväst om

Hamburg, där en ny försöksstation byggdes 1999.

Fruktodlingen består av cirka 85 procent äpplen och fem procent sötkörsbär. Resterande tio procent är fördelade på jordgubbar, päron och plommon. Av äppelsorterna är 30 procent Elstar, 40 procent Jonagold med dess systersorter samt 10 procent Holsteiner Cox. Resterande 20 procent består av Gloster, Ingrid Marie, Braemburn och andra inhemska sorter. Stora odlare odlar oftast två eller högst tre sorter, medan mindre odlare har betydligt fler.

Speciella växtskyddsbestämmelser

De många kanalerna och närheten till vatten försvårar växtskyddsbehandlingen när skyddsavstånd måste upprätthållas. Varje växtskyddsmedel har sitt specifika skyddsavstånd, som kan variera mellan 5 och 50 meter. Dessutom finns det över 700 faktorer som påverkar skyddsavståndet som måste tas hänsyn till vid varje behandlingstillfälle. Exempel på

dessa faktorer är naturligtvis väder och vind men också om det finns speciella djurarter i närheten. Att beräkna skyddsavståndet har blivit så komplicerat att försöksstationen i Jork säljer dataprogram som kan beräkna skyddsavståndet vid varje enskilt tillfälle. Altes Land har sedan 1999 dessutom speciella bestämmelser för växtskydd och skyddsavstånd till vatten som endast gäller i området. Vissa växtskyddsmedel är helt förbjudna i området, medan andra är tillåtna som i övriga delar av Tyskland är förbjudna. Kontrollen av preparaten och behandlingarna är omfattande och böterna höga för olaglig hantering och applicering.

Samma problem som i Sverige

Lönsamheten i odlingen är i högsta grad beroende av vädret, men även odlingens storlek spelar roll. I fjol var ett synnerligen bra år för avkastningen och många odlare skördade då upp mot 70 ton Jonagold per hektar av fin kvalitet. Normalt ligger avkastningen på

De många kanalerna skapades av holländarna på 1400-talet och låg ursprungligen var sextonde meter. Många finns kvar men flera fylls igen för att skapa mer odlingsyta.

40-50 ton Jonagold per hektar och 30-35 ton Elstar per hektar.

Osäkerheten inför framtida EU-stöd och vattenskyddsproblematiken gör att många inte vet hur framtiden kommer att se ut. Den höga medelåldern bland odlarna är idag ett problem i regionen och en naturlig återväxt inom odlarkåren saknas. På försöksstationen i Jork tror man att antalet odlare kommer att minska inom de närmaste åren och att medelarealen per odlare inom tio år kommer att öka, från tio hektar till 20-30 hektar. En odlare som vill försörja sig på sin fruktodling bör ha minst 15 hektar. Den genomsnittliga föryngringstakten för fruktträd är imponerande: 10-15 procent av arealen föryngringsplanteras varje år.

Ett av de största problemen i

regionen är naturligtvis det höga vattenståndet. En långvarig översvämning skulle förmodligen förstöra stora delar av området. Dessutom är frostrisken mycket stor under blom och därför är det inte konstigt att cirka 80 procent av all fruktodlingsareal i Altes Land är frotskyddsbevattnad. Uttaget av vatten är fritt då tillgången är god och det är tur eftersom modern frotskyddsbevattning slukar 30 kubikmeter vatten per hektar och dygn. Antalet soltimmar ligger på ungefär 1500 per år. Detta kan jämföras med stora fruktodlingsdistrikt i Sydtyrolen där antalet soltimmar är 2 000 och på Österlen med 1 800 soltimmar per år.

BIRGER EKENSTIERNA
Hortonom stud.